

Põhja-Pärnumaa maismaatuuleparkide keskkonnamõju hinnangute analüüs

Lühikokkuvõte

Analüüsi autor: elurikkuse ja ökosüsteemide ekspert Madli Linder

Analüüsi tegemise aeg: veebruar- märts 2026

Analüüsi tellija: Eestimaa Looduse Fond

Analüüsi eesmärk oli hinnata keskkonnamõju hinnangute piisavust eelkõige maastike sidususe ja ökosüsteemiteenuste vaatest maismaatuuleparkide planeerimisel Põhja-Pärnumaa kui tugeva arendussurvega valla näitel.

Analüüs ei ole menetluslik audit ega juriidiline hinnang, kuid selle järeldused on otsustaja jaoks praktilised: need aitavad Põhja-Pärnumaa näitel hinnata, kas olemasolev KMH/KSH läbiviimise praktika annab tegelikult piisava ja usaldusväärse ning keskkonnahoidliku aluse tuuleparkide asukohavaliku otsuste tegemiseks või on vaja täiendavat analüüsi, täpsustamist või ettevaatlikumat lähenemist, praktilisi juhendmaterjale ja tööriistu.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse järgi ei ole KMH eesmärk pelgalt aruande koostamine, vaid anda otsustajale teavet kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivide olulise mõju kohta, et valida sobivaim lahendus ning vältida või vähendada ebasoodsat mõju. Hinnata tuleb otseseid ja kaudseid mõjusid, sealhulgas mõju maale, pinnasele, veele, kliimale, maastikule, looduslikule mitmekesisusele, inimese heaolule ning nende omavahelistele seostele. Sellest tuleneb, et KOV ei peaks võtma KMH olemasolu automaatselt piisava tõendina, vaid kontrollima, kas aruanne vastab seaduse eesmärgile ka sisuliselt.

Keskkonnamõju hindamise aruannet tuleks käsitleda sisulise otsustustööriistana, mitte automaatse kinnituse või ümberlükkamisena. Kui rohevõrgustiku toimivus, kumulatiivsed mõjud, taristu täielik jalajälg või ökosüsteemiteenuste vähenemine jäävad ebaselgeks, siis peaks otsustaja kaaluma täiendavaid küsimusi, täpsustusi või detailsemat lahendust enne lõpliku otsuse tegemist. See aitab teha paremini informeeritud otsuseid mitte ainult tuuleparkide, vaid ka teiste arenduste puhul, millel on ulatuslik mõju maastikule, loodusele ja elukeskkonnale.

Ekspert hinnang toob välja viis olulist tähelepanekut:

- 1. Kumulatiivsete mõjude käsitus vajab tugevdamist ja selgemaid riiklikke suuniseid.** Põhja-Pärnumaa on tugeva taastuenergia arendussurvega piirkond, kuid erinevate olemasolevate ja kavandatavate arenduste koondpilt on killustunud. Analüüs rõhutab, et mõju ei tohiks hinnata ainult ühe projekti piires, vaid arvesse tuleks võtta ka teisi mõjuulatuses olevaid tuule- ja päikeseparke, kaevandamist, taristut ja naaberomavalitsuste arendusi.
- 2. Eelvalikualad kattuvad rohevõrgustiku tugialade ja koridoridega** ning edaspidises planeerimisprotsessis tuleb teha uued toimivuse arvutused, arvestades ka ajakohaseid üldplaneeringu andmeid.

3. **Arenduste keskkonnajalajalg on hinnatud tegelikkusest väiksemaks.** Analüüs viitab, et KMH järeldused arvestavad ainult tuulikute paiknemist, kuid mitte nende juurde kuuluvaid teid, maakaableid, raadamist ja muud kaasnevat taristut.
4. **Ökosüsteemiteenuste kontseptsioon ja vastavad andmestikud võimaldavad elurikkusele ja ökosüsteemidele avalduvatele mõjudele läheneda terviklikumalt, kui nende käsitus tänastes KMHdes/KSHdes on pealiskaudne.** Kuigi KMH/KSH aruannetes on kasutatud mõningaid ökosüsteemide seisundi ja sidususe andmeid, ei ole looduse hüvesid süsteemselt lahti kirjutatud ega otsustes piisavalt nähtavaks tehtud..
5. **Keskkonnamõju hinnangutes kasutatavad andmed ja meetodikad vajavad suuremat läbipaistvust.** Pika protsessi kestel muutuvad nii juhised kui ka teadmised kohapealsest olukorrast (sh looduslike muutuste, nt liikide leviku tõttu), mis raskendab otsuste tegemist, teisalt aga on probleemiks otsustajatele ja kohalikele elanikele detailse info (nt uuringute detailide) kättesaadavus.

Peamised soovitused kohalikele omavalitsustele:

1. KOV peaks otsustamisel küsima, kas mõju lähiala rohevõrgustikule ja selle sidususele on hinnatud üle omavalitsuspiiride, mitte ainult oma haldusterritooriumi sees.
2. Otsustaja peaks kontrollima, kas rohevõrgustiku toimivus on tõendatud ainult kaardipiiride järgi või on päriselt hinnatud ka looduslike alade osakaalu, koridori katkematus ja sidusust. Eriti tähelepanelik tuleks olla olukordades, kus arendus paikneb tugiala või koridori "kaelal", sest seal võib suhteliselt väike ruumiline sekkumine põhjustada suurema killustumise efekti.
3. KOV peaks kontrollima, kas mõju hinnang hõlmab kogu arenduse funktsionaalset tervikut, mitte ainult selle kõige nähtavamat osa. See tähelepanek ei ole oluline ainult tuuleparkide, vaid ka muude suure ruumilise mõjuga arenduste puhul.
4. Lisaks kaitstavatele liikidele ja aladele tuleks hinnata ka laiemat funktsionaalset väärtust: elupaigategenust, maastiku sidusust, puhkeväärtust, veerežiimi, süsiniku sidumist ja muid loodusest tulenevaid hüvesid, mis võivad arenduse käigus väheneda ka siis, kui otsene hõive näib väike.
5. Keskkonnamõju hinnangute puhul hinnata, kas kasutatud andmed ja meetodika on ajakohased ning piisavad ning "kas uuring on piisav selle konkreetse koha ja mõju jaoks".